

Türkmen halk yrymlary -8: Tebigat hadysalary we howa ýagdaýlary bilen bagly yrymlar

Category: Halk döredijiligi we rowaýatlar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Türkmen halk yrymlary -8: Tebigat hadysalary we howa
ýagdaýlary bilen bagly yrymlar
TEBIGAT HADYSALARY WE HOWA
ÝAGDAÝLARY BILEN BAGLY YRYMLAR

Säher bilen itburun gülüni açmasa, şol gün örän yssy bolar.

* * *

Irden guşlar ýapragyň aşak ýüzünde gizlense, şol gün howanyň
yssy boljakdygyny aňladýar.

* * *

Ýaplarda gurbagalar daň atýança uklamasa, ertesi howa ys-sy
bolar.

* * *

Täze dogan Aý demirgazykdan dogsa, tutuş aý salkyn, günortadan
dogs, tutuş aý yssy bolar.

* * *

Aý doganda sarymtyl şöhle saçsa, güýz maýyl, gögümtil şöhle
saçsa, güýz sowuk bolar.

* * *

Hozuň gabygy, güýz gawunlarynyň, garpyzlarynyň paçagy galyň
bol, gyş sowuk bolar.

* * *

Bişen üzümiň daşy ýalpyldap dursa, güýz hasylly bolar.

* * *

Tomus itüzüm miwesini bol getirse, güýzde bolçulyga garaşyber.

* * *

Güýzde ilkinji düşen gyraw uzak wagtlap ýatsa, gyş garly bolar.

* * *

Gün ýaşanda şapak gyzarsa, ertesi howa gowy bolar, daň-dan şapak gyzarsa, ýakymsyz howa bolar. «Agşam şapak gy-zarsa, gelniň ogul tapdy bil, daňdaň şapak gyzarsa, malyňy ýagy çapdy bil» diýen nakyly hem ata-babalarymyz döredipdir.

* * *

Sanjar aýynda ilkinji düşen gyraw uzakly gün ýerde ýatsa, gyş sowuk bolar.

* * *

Güýzde gyşlamaga gidýän guşlar has ýokardan uçsa, gyş haýal düşer, ýere golaý pessaýlap uçsa, gyş çalt düşer.

* * *

Towuk gaty ses bilen kägelese, tozanly howa bolar.

* * *

Pişik asgyrsa, sowuk bolmagyna garaşylýar.

* * *

Goýun gulagyny kaksa, ýagyş-ýagmyr ýagar.

* * *

Gargalar bahar gelende suwuň başyna gonup başlasalar, yssy adatdakydan ir düşýär.

* * *

Garlawaçlar suwuň ýüzünden jügüldäp uçsa, howa bulaşar.

* * *

Gurbagalar suwdan çykyp, ot-çöplere siňip başlasa, ertesi ýagyş ýagar.

* * *

Guş bir aýagynyň üstünde durup uklasa, ertesi howa salkyn bolar.

* * *

Asmanda ýyldyzlar seýrek görünse, ertesi howa bulaşar.

* * *

Meýdanda kerepler gaýmalaşyp ýörse, gyş gurak we sowuk bolar.

* * *

Ýazda ýyldyrym köp çaksa, kömelek bol bolar.

* * *

Sanjar aýynda ülje ýapraklary güýzese (terlense), howa sowuk bolar.

* * *

Maýyl günde gaz bir aýagynyň üstünde dursa, ertesi sowuk bolar.

* * *

Ördekler gyşlamaga gidýän guşlaryň «göçünden» galsa, gyş ýyly bolar.

* * *

Alp Arslan aýynda miweleriň ysy burk urup dursa, güýz bereketli geler.

* * *

Agşam suwly ýerde buzaw «jürläp» owaz etmese, ertesi dymyk howa bolar.

* * *

Boş jaýda ýa-da meýdanda, dagda gygyrsaň, sesiň ýaňlansa, howa açyk bolar. Sesiň ýaňlanmasa, ýel turmagy ýa-da ýagyş ýagmagy ahmal.

* * *

Kagyz gapda duran duz öljerse, ýagyş ýagar.

* * *

Agşam ýere gyraw düşse, gündiz gar ýagmaz.

* * *

Agşam ýyldyzlar solgun görünse, ertesi tozanly ýel turar.

* * *

Agşam aýyň reňki gyzyň bolsa, ertesi howa yssy bolar.

* * *

Gyşyna Aý gyzyň reňkde bolsa, ertesi gar ýagar.

* * *

Asman süýt reňkinde agaryp dursa, ertesi dymyk howa bolar.

* * *

Bulutlar dagyň üstünde uzak wagtlap dursa, ertesi ýagyn ýagar.

* * *

Gije dagyň üstünde ýyldyrym çaksa, ýagyş ertire çenli ýagar.

* * *

Gün batanda onuň öňüni gülgün reňkli şapak tutsa, gije maýyl, ertir açyk howa bolar.

* * *

Gün batanda şapagyň arasyndan günüň şöhleleri dikligine gaýtsa, ertesi ýagyş ýagar.

* * *

Güýz aý dik dogsa, basym sowuk düşer.

* * *

Syçanlar gowaça meýdanynda pagta süýümini çeýnäp taş-lasalar, ýagan garlar uzak wagtlap ýatar.

* * *

Sülgünler, käkilikler çöpüň aşagyna giriberseler, erbet so-wuk boljagynyň alamaty.

* * *

Öý guşlary saýramasa, ertesi ýelli howa bolar.

* * *

Agşam açyk howada geçiriji simler ýuwaş hallan atsa, ertesi sowuk bolar.

* * *

Sanjar aýynda ilkinji ygal gije ýagsa, gyş sowuk, gündiz maýyl bolar.

* * *

Güýzüň ahyrky aýynda gök gürllese, gyş garly bolar.

* * *

Güýzde ilkinji düşen gyraw uzak wagtlap ýatsa, gyş garly bolar.

* * *

Güýzüň ahrynda çybyn köpelse, gyş ýyly bolar.

* * *

Gyş ýer gaty doňsa, bugdaý hasylly bolar.

* * *

Pişik guýrugyny ýalap, diwara süýkense, şol gün howa ýa-gynly bolar.

* * *

Pişik arkasyna agynap, gerinjirse, şol gün howa maýyl bolar.

* * *

Pişik öýüň ortarasynda süýnüp ýatsa, şol gün howada bulut bolsa-da, ýagyş ýagmaz.

* * *

Daşardan getirilen odunlar şatyrda ýansa, sowuk uzak wagtlap dowam eder.

* * *

Kepderiler guguldaşyberseler, açyk howa boljagynyň ala-maty.

* * *

Alakalar ýaga düşüp, hinine dänedir sypal çekip ýörseler, gyş gazaply bolar.

* * *

Daňyň gyzyň şapagy, kem-kemden agarman, birden solup gitse, güýçli ýel turup, ýagyn ýagar.

* * *

Irden günüň dogjak ýeri agymtyl çal reňkde bolsa, şol gün ýagyn ýagmaz.

* * *

Soganyň gabygy galyň we gat-gat bolsa, gyş sowuk bolar, ýukadan gelen, az gatly bolsa, gyş maýyl bolar.

* * *

Tomsuna haşal otlar gol ýaýratman, beýikligine ösen bolsa, gyş garly bolar.

* * *

Eger-de Günüň ýaşan ýeri süýt reňkli bolsa, gije ümür düşmez.

* * *

Gije Aý buludyň üstünde bir görnüp, bir ýitse, ertesi düşnüksiz howa bolar.

* * *

Tomsuň ahyrynda ýerganat uçsa, gyş ir geler.

* * *

Akmaýanyň süýdi aýdyň görünse, ertesi açyk howa bolar, solgun görünse, ertesi ýagys ýagar.

* * *

Gije ýylgyzlar ýere gaçjak bolup lowurdap dursalar, ertesi şemalsyz açyk howa bolar.

* * *

Aý doganda ýüzi tutuk bolsa, ertesi çygly howa bolar, çygly

şemal öwser.

* * *

Aý doganda, gögümtil şöhle saçsa, ertesi ýagş ýagar.

* * *

Täze Aý doganda dury görünse, tutuş aý ýagş ýagmaz.

* * *

Aý doganda töweregi ýalpyldap dursa, ertesi ýel turar.

* * *

Ýaz ygally, tomus çygly, güýz ýyly bolsa, gyş uzak wagtlap dowam eder.

* * *

Towşan öýüni çuň gazan bolsa, gyş sowuk bolar.

* * *

Gargalar çüňküni ganatynyň aşagyna sokup otursa, aýazly howa bolar.

* * *

«Garlawaç pessaýlap uçsa, ýagyn ýagar» diýlip çaklanylýar.

* * *

Garynjalar hininiň üstüne gum üýşürip, gyşlamaga giden bolsa, gyş sowuk bolar.

* * *

Gyşyna gargalar gagyldaşyberse, gar ýagjagynyň alamaty hökmünde garalypdyr.

* * *

«Gyşlamaga galan guşlaryň höwürtgesi ýelek, perlerden, gury otlardan ýasalan bolsa, gyş sowuk bolar» diýlip ynanylýar.

* * *

Güýzde durnalar uçup gidensoň, iki hepdeden soň, sowuk düşer.

* * *

Güýzüň ahyrynda çybyn köp bolsa, gyş maýyl bolar.

* * *

Durnalar ir bahardan peýda bolsalar, ýaz ýagynly bolar.

* * *

Hüwi gygyryberse, howanyň bulaşjagynyň alamaty.

* * *

Eger gargalar gyşyna daglara tarap uçup gitse, maýyllyk boljaklygynyň alamaty.

* * *

«Türkmenbaşy aýynda Nowruz aýynyň howasy ýaly bolsa, Nowruz aýynda-da ýylyň ilkinji aýynyň howasy ýaly howa garaşybermeli» diýilýär.

* * *

Gije aýa bakyp meýdana oturmaklyk gowy görülmeýär, edepsizlik hasaplanylýar.

* * *

Halk arasynda «Aý – arslan, Gün – göwher, bular biri-biriniň yzyndan ýetip bilmän ýören aşyk-magşuk, gyz bilen ýigitmişin» diýen ynanç saklanyp galypdyr.

* * *

Ýerde ýaramazlyklar kän bolsa, ene ýer azgynlyklary göterip bilmezmiş. Şonda ýer titrämiş.

Taýýarlan: Gurbanjemal YLYASOWA. Halk döredijiligi we rowaýatlar